

نگهبان آدم‌هایی که به سن قانونی نرسیده‌اند

درنگی کوتاه دربارهٔرمان مشهور «ناطور دشت» اثر جی.دی.سالیانجر

وحید حسینی ایرانی

۷۱سال پیش، چند سالی پس از خاموش شدن آتش جنگ جهانی دوم با نقش آفرینی جنایتکارانه ایالات متحد در ماجرای بمباران اتمی دو شهر ژاپن و کشتار هولناک انسان‌های بسیار از جمله کودکان و نوجوانان، رمانی جنجالی دربارهٔ یک نوجوان آمریکایی منتشر شد. «ناطور دشت، نوشته جی. دی. سلینجر (جروم دیوید سالیانجر) داستان پسری به نام هولدن کالفیلد را روایت می‌کند که به علت فوزه شدن از مدرسه شبانه‌روزی اخراج شده است. او به جای برگشتن به خانه، تصمیم می‌گیرد چند روزی در نیویورک پرسه بزند. کتاب طرح خاصی ندارد و بیشتر اعترافات هولدن را دربارهٔ آن روزها و نیز مواجهه‌اش با آدم‌های گوناگون دربر می‌گیرد، اما شخصیت روراست و بامزه هولدن چنان در میان خوانندگان کتاب سلینجر محبوب شد که تا کنون کمابیش سالی یک میلیون نسخه از کتاب در جهان به فروش رسیده است. برخی تحت‌تأثیر شخصیت دوست‌داشتنی پسر بانمک قرار گرفتند و حتی قاتل مؤسس گروه موسیقی بیتلز ادعا داشت از او اثر پذیرفته است. سیم‌اگران هم به دنبال ساخت اقتباسی از این رمان بوده‌اند و البته نتوانستند رضایت نویسنده را جلب کنند. در اوایل کتاب، هولدن که برادرش در هالیوود زندگی و کار می‌کند، از بیزاری‌اش از سینما می‌گوید و چه بسا خالق او جروم دیوید سالیانجر نیز قلباً همین حس را به سینما داشته است. هولدن تنها انسان زیر سن قانونی نیست که در آثار سالیانجر رخ نموده است. اساساً نویسنده نام‌دار در داستان هایش همدلی و توجه ویژه‌ای به کودکان و نوجوانان نشان می‌دهد. گویا این علاقه بیانگر حسرت معصومیتی‌است‌که بزرگسالان جامعه سرپایه‌داری از آن فاصله‌گرفته‌اند تا دنیای پر از دروغ و ریای خود را بسازند. آقای نویسنده در کارهای کوتاهی چون «یک روز خوش برای موزماهی» و «تقدیم به اِزمه با عشق و نکبت، و «تدی، و… نیز دنیای بچه‌ها را سیم‌اگر نام دارد و اگر نوی بزرگسال خود می‌گذارد تا شاید آن‌ها و خوانندگان رمان - که البته برای بزرگسال‌ها نوشته‌شده- پاکی‌های ممکن ضمیرشان را در آینه وجود بچه‌ها ببینند، و چه بسا آنی و دمی دربارهٔ راثل اخلاقی خود ببیندشند. در «ناطور دشت» ضدقهرمان نوجوان در آستانه بزرگسالی اعتمادی به آدم‌بزرگ‌ها ندارد و اگر نوی رمان، آدم‌بزرگی به نام آقای آنتولینی احترامش را برمی‌انگیزد، در ادامه با دیدن آن روی سکه شخصیت این آدم منحرف دچار سرخوردگی می‌شود. نوجوان داستان ما مراقبت از بچه‌ها را رسالتی می‌بیند که در تصوراتش به دوش او گذاشته‌اند: «من همیشه یک مشت بچه کوچک را توی ذهنم مجسم می‌کنم که دارن توی به مزرعه بزرگ چاودار بازی می‌کنن. چند هزار نفر بچه ند، و هیچ کی هم غیر از من اونجا نیست - منظورم آدم‌های بزرگه. و من درست روی لبه یک پرتگاه خیلی بلندی وایسامد. کاری که باید بکنم اینه که هر کدوم از بچه‌ها رو که بخوان به طرف پرتگاه برن، بگیرمشون…» نام رمان هم به همین خیال بافی برمی‌گردد و درست‌تر اینکه به پاره‌ای از شعری از رابرت برنز اشاره دارد: «اگر شخصی کسی را که از میان مزرعه چاودار می‌گذرد، ببیند، واژه «ناطور» به معنای باغبان یا کسی است‌که عهده‌دار مراقبت از کشتزار است. اعتراض هولدن اگرچه جامعه سرپایه‌داری را نشانه می‌رود، شبیه یک مبارزه خشمگین و خوشونت‌آمیز نیست. او ارزش‌های این جامعه را به آرامی دست می‌اندازد! ارزش‌هایی‌که صدق‌اقتش را در مدرسه می‌توان دید و پرورش نادرست هم‌شاگردی‌های هولدن، او جایی درباره یکی از آدم‌های داستان می‌گوید: «استرادلیر خیلی بدش می‌آمد او را بی‌شعور خطاب کنند. تمام بی‌شعورها همین جورند. وقتی که بهشان بگویی بی‌شعور، از آدم بدشان می‌آید، و همین نگاه خاص و صادقانه و شیرین اوست که رمانی محبوب را فراوری دوستداران ادبیات داستانی می‌نهد: «…اگر من توی سینمایی، جایی پشت سر خودم بنشینم بعید نیست که خم بشوم جلو و به خودم بگویم خواهش می‌کنم صدارت را ببر،» و اجازه دهید پایان بخش این یادداشت هم قسمتی دیگر از رمان «ناطور دشت» باشد که لاید بهتر از شرح نگارنده شما را با آن آشنا می‌سازد: «من خیلی از اوقات خودم را به مسخره‌بازی می‌زنم فقط برای اینکه حوصله‌ام سر نرود. کاری که می‌کردم این بود که نقاب کلاه قرمز رنگم را به این ور و آن ور می‌بردم و بعد می‌کشیدم روی چشم‌هام. در آن موقع دیگر جایی را نمی‌دیدم. با صدای مردانه و خشنی گفتم:

«گمون می‌کنم که دارم کور می‌شم. مادر جون اینجا همه چیز داره تاریک می‌شه…» *در نوشتن این یادداشت از دو کتاب «ناطور دشت» (ترجمه احمد کریمی، انتشارات مینا) و «۹۹۰ رمان برگزیده معاصر، (آنتونی برجس، برگردان فارسی صفر تقی‌زاده، نشر نو، چاپ اول، ۱۳۶۹) و برخی نوشته‌های موجود در اینترنت بهره برده شده است.

زین قنقدار

علیرضا حیدری|مدرس ویراستاری

- سید اشرف‌الدین، مدیر دبیر روزنامه مشهور نسیم‌شمال، شاعر آزادی‌خواه و طرفدار توده‌محروم و مسلمان، از میان مردم برخاست، اگر جمله بدلی و معترضه طلواتی باشد یادر جمله معترضه ویرگول به کارفته باشد، بهتر است از خط فاصله استفاده کنیم؛
- سید اشرف‌الدین، مدیر دبیر روزنامه مشهور نسیم‌شمال، شاعر آزادی‌خواه و طرفدار توده‌محروم و مسلمان، از میان مردم برخاست،

#زین-قنقداریسی

معرفی ۱۰ کتاب درباره اشغال ایران در جنگ دوم جهانی

روزگار بی‌سامانی و تشویش

- دغدغه‌های یک زن ایرانی در جنگ جهانی دوم
- شخصیت‌اصلی‌کتاب «دغدغه‌های یک زن ایرانی در جنگ جهانی دوم، هما‌امام‌زاده، پزشک جراحی است که در سال ۱۹۳۰م. از دانشگاه سوربن دانش آموخته‌شده است.

زمانی که هما امام‌زاده در ایران طبابت می‌کرد،

جنگ جهانی دوم به وقوع می‌پیوندد. وی در این میان نامه‌هایی می‌نویسد که در این نامه‌ها درباره حقوق زن، حق رأی زنان، ادبیات ایران، جنگ و اشغال ایران از سوی متفقین سخن می‌گوید. مؤلف این کتاب هما امام‌زاده، مسعودکوهستانی نژاد است.

- ایران در جنگ جهانی دوم

این کتاب جلد چهارم از مجموعه تاریخ ایران: روایتی دیگر، است‌که به وضعیت ایران در جنگ جهانی دوم می‌پردازد. این کتاب در چهار فصل به روایت اوضاع ایران در جنگ جهانی دوم، بی‌طرفی و ناگزیر طرف‌داری از یکی از

طرف‌های درگیر و پیامدهای آن می‌پردازد. فصل اول درباره شروع جنگ جهانی دوم در اروپاست. فصل دوم به اوضاع سیاسی و اجتماعی ایران در جنگ جهانی دوم می‌پردازد. فصل سوم به استعفای رضاشاه، اوضاع ایران پس از خروج او و انتقال سلطنت به محمدرضا شاه می‌پردازد و در فصل چهارم به نتایج جنگ جهانی دوم در ایران پرداخته‌می‌شود. مؤلف این کتاب شیداصابری است.

- جنگ جهانی در ایران

سر کلارامونت اسکرین، کنسول انگلیس در مشهد بود. او در این کتاب اوضاع ایران در جنگ جهانی اول و دوم را شرح داده است. مؤلف کتاب سرکلارامونت اسکرن و مترجمش غلامحسین صالحیار است.

مردم ایران را طعمه هوس‌های استعماری دولت‌های روس و انگلیس کرد، بلکه این بار قحطی دیگری، هر چند با ابعادی کوچک‌تر کالبدشکافی شده که در قسمتی از سال‌های جنگ جهانی دوم بر اثر دسیسه‌ها و تبانی دولت‌های انگلیس، آمریکا و شوروی بر ملت ایران تحمیل شد. مؤلف این کتاب محمدقلی مجد است.

- کتاب قطعی، وضعیت ارزاق عمومی و تأثیرات آن بر اوضاع ایران در سال‌های جنگ جهانی دوم

کتاب حاضر، پژوهشی است‌که با هدف بررسی گسترده‌ای از وضعیت ارزاق عمومی و قحطی با توجه به اوضاع اقتصادی و اجتماعی و مشکلات مربوط به دوران اشغال ایران در جنگ جهانی دوم نگاشته‌شده است. مؤلف با استفاده و تهیه اسناد مربوط در زمینه قحطی و کمبودارزاق، واقعیت‌حادثه مربوطه را ملموس‌تر و روشن‌تر می‌کند. با توجه به نتایج این پژوهش علل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ازاصلی‌ترین عوامل کمبودموادغذایی و بروز قحطی در سال‌های جنگ جهانی دوم در ایران بوده‌اند. مؤلف این کتاب حسین کدخدایی است.

- اهمیت استراتژیکی ایران در جنگ جهانی دوم

نویسنده کتاب به بررسی سیاست خارجی کشورهای انگلستان، آلمان وروسیه (شوروی) در رابطه با ایران در فاصله‌سال‌های ۱۹۳۹ تا ۱۹۴۳ پرداخته و با تعمق در علل وقوع حوادث و سیاست‌های مجرمانه ابرقدرت‌ها، همکاری این دولت‌ها و هدف‌های واقعی سیاسی و اقتصادی آن‌ها را که در نهایت ایران را مبدل به میدان نبرد ساخت، نشان داده است.

مؤلف برای نوشتن این تحقیق علاوه بر استفاده از کتاب‌های مختلف و خاطرات و اسناد منتشر شده، از اسناد مجرمانه آرشیوهای وزارت امور خارجه کشورهای مورد بحث نیز استفاده بسیاری کرده است. مؤلف این کتاب همایون الهی است.

- کتاب گزیده اسناد جنگ جهانی دوم در ایران

گزیده اسنادی‌که از آرشیو سازمان اسنادملی ایران انتخاب و بازخوانی شده‌است. تنهاگوشه‌هایی از تبهکاری متفقین در ایران را نشان می‌دهد. گردآورنده کتاب قبل از بازخوانی اسناد یادشده به بررسی موضوع‌هایی می‌پردازد که در نمایش اوضاع و احوال ایران در دوره اشغال توسط متفقین، اهمیت داشته و زمینه را برای مطالعه این اسنادمساعدمی‌کند. مؤلف این کتاب بهروز قطبی است.

- مبارزات مردم فارس علیه پلیس جنوب

کتاب حاضر حاصل ۳۵سال تحقیق و تلاش نویسنده‌آن دکتر جمشید صداقت‌کیش، از معدود مورخان پژوهشگر ایرانی است که سال‌ها درباره موضوع کتاب، یعنی عملکرد انگلیس در جنوب‌ایران تحقیق کرده است.

نویسنده افزون بر کاوش در اسناد و عکس‌ها و نوشته‌هایی که از این موضوع یافت به تحقیقات میدانی هم پرداخت و روستاهایی را که آماج گلوله‌باران توپخانه‌ای نیروهای انگلیسی موسوم به «پلیس جنوب، قرار گرفته بودند از نزدیک دید. علاوه بر این، تهیه عکس‌هایی از اماکن مربوط و گفت‌وگو با افرادی که خاطرات و مشاهداتی از آن دوران داشتند ضمیمه کتاب کرده است. مؤلف این کتاب جمشید صداقت کیش است.

- ایران، بل‌پیروزی؛ سرزمین قحطی

در کتاب حاضر که نتیجه سه سال تحقیق و بررسی در اسناد وزارت خارجه آمریکاست، بار دیگر موضوع قحطی تحمیلی بر ایران بررسی و مطرح شده‌است. امانه قحطی سال‌های جنگ جهانی اول که به روایتی نزدیک ۱۰ میلیون نفر از

- اسنادی از اشغال ایران در جنگ جهانی دوم

این کتاب‌هایمجموعه اسنادی در چند جلد هستند که در آن نسبت به ارائه اسناد و مدارکی از اشغال ایران در جنگ جهانی دوم توسط متفقین (کشورهای اشغالگر انگلیس، آمریکا و شوروی) اقدام شده است. این مجموعه، دربردارنده سندهایی در زمینه‌های قتل، تعدی، تجاوز و دخالت و نقض حاکمیت ایران، سانسور، مداخله در امور داخلی، مداخله در امور نظامی، تصرف اماکن اختصاصی و… است. اگرچه پیشامد سوم شهریور ۱۳۲۰ و کشیده شدن پای ایران به ورطه جنگ دوم جهانی یکی از مهم‌ترین تحولات سیاسی ایران معاصر به حساب می‌آید و تأثیر آن بر رخدادهای آتی کشور کم و اندک نبوده است، با این حال همانند پاره‌ای از دیگر رخدادهای مهم و تأثیرگذار این دوره، هنوز از نظر سندی و به ویژه اسناد و مدارک داخلی جنبه‌ای ناشناخته‌دارد. این مجموعه، اسنادی جدید و درخور توجه از اشغال ایران در جنگ جهانی دوم را شامل می‌شود.

- خسارات متفقین به ایران

آرشیو ملی ایران (سازمان اسناد و کتابخانه ملی) در هشتادمین سالگرد اشغال ایران توسط نیروهای متفقین در شهریور ۱۳۲۰ اسنادی از خسارات وارده به کشور در دوره حضور قوای انگلیس برای سانسور

اخبار جنگ و پیگرد مظنونان مخالف نیروهای خارجی منتشر کرده است. یکی از اسناد مهمی‌که منتشر شده، مکاتبه وزیر مختار انگلیس بانخست‌وزیر ایران درباره رضایت‌نداشتن از سانسور مطالب مربوط به متفقین در مطبوعات داخل کشور است که در نهایت به تقاضای او برای ارسال کلیه اخبار مربوط به جنگ به اداره سانسور انگلیس قبل از انتشار آن‌ها منجر می‌شود، اما در نهایت در شهریور ۱۳۲۴ قسمت سانسور منحل و سانسور نامه‌ها توسط متفقین ملغی می‌شود.

چو از دفتر این داستان‌ها بسی
همی خواند خواننده بر هر کسی
جوانی بیامد گشاده‌زبان
سخن گفتنی خوب و طبعی روان
به شعر آرم این نامه را گفت من
از او شادمان شد دل انجمن
جوانش را خوی بد یار بود
همه ساله با بد به پیگار بود
بدان خوی بد جان شیرین بداد
نبود از جهان دلش یک روز شاد
برفت او و این نامه ناگفته ماند
چنان بخت بیدار او خفته ماند
دل روشن من چو برگشت از اوی
سوی تخت شاه جهان کرد روی

رنج خط و خطاطی

معرفی رمان «الف/یا» نوشته رضا علیپور

رضا علیپورنویسن کتاب

که این نامه را دست پیش آورم
به پیوند گفتار خویش آورم
این بیت‌ها در دیباچه شاهنامه فردوسی
زیر عنوان «داستان ابومنصور دقیقی»
آمده است. دقیقی توسی یکی از شاعران خراسان، اهل توس و از بزرگ‌ترین پیش‌گامان حماسه‌سرایی و به‌نظم‌کشیدن داستان‌های ملی ایران در زبان فارسی است. این شاعر بزرگ که پیش‌کسوت

فردوسی نیز به‌شمار می‌آید، پیش از حکیم توس داوطلب شد که شاهنامه منشور را به‌نظم درآورد. دقیقی سرودن شاهنامه را در جوانی آغاز کرد و پس از آنکه حدود هزار بیت از آن را سرود، در میان‌سالی کشته شد و کار سرودن شاهنامه ناتمام ماند، کاری

شاه ایران رفته‌کم داوطلب سرودن شاهنامه و ادامه کار ناتمام دقیقی شوم و حماسه‌ملی ایران را بسرایم. شاهنامه حدود ۵۰هزار بیت است که هزار بیت آن سروده دقیقی و ۴۹هزار بیت آن سروده فردوسی است. البته سخن فردوسی در فرم و محتوا بسیار عالی‌تر و والاتر از سخن دقیقی است، اما حکیم توس از روی امانت‌داری و ادای احترام به شاعر پیش‌کسوت خود، هزار بیت دقیقی را که مربوط به «داستان پادشاهی گشتاسپ و ظهور زردشت پیغامبر» است، در میان سخن خویش آورده و مشخص کرده که کدام بیت‌ها سروده دقیقی است، البته شاید فردوسی خواسته به مخاطب خود نشان بدهد که سخنش چقدر زیباتر و فرهیخته‌تر و استادانه‌تر از سخن دقیقی است.

در بخشی از این داستان می‌خوانیم: «نمی‌دانم در این نامه‌ها چه چیزی ردوبدل می‌شود. شاید اشتیاق نامه نوشتن است که زنده‌شده است و چیزی که نوشته می‌شود مهم نباشد. احساس می‌کنم سال‌هاست می‌شناسمت. من چه چیزی جز آنچه می‌نویسم نیستم. آنکه می‌نویسد دیگر خود من نیست. من شکل من است، در واژه‌ها مرا ببین. حرف به حرف، از «الف» تا «یا»، چشم به راهت هستم.» رمان «الف/یا» داستانی کردی است به قلم رضا علی‌پور که با ترجمه محمدرئوف مرادی در ۱۲۴ صفحه با شمارگان ۵۵۰ نسخه و به‌پای ۵۵ هزار تومان از سوی نشر ققنوس منتشر شده‌است.

لایه‌لایه آن خودش را هم به‌روایت می‌کشاند و این جدال برای بقا در هر دو به اوج می‌رسد. در واقع می‌توان گفت این رمان نوعی ادای دین به خط و خطاطی است. در میان روایت‌های داستانی در قالب رمان، داستان کوتاه و… موسیقیدان، نقاش و نویسنده به‌روایت درآمده‌اند؛ اما دیده نشده است کسی خطاط یا خوشنویسی را روایت کند. آن هم میان کاغذپاره‌هایی باقی‌مانده از گذشته. این کتاب به‌دنیای خط پرداخته‌است. رنج، مهجوری و درک نکردن خطاط و تفاوت صورت و معنا در کلام به‌خوبی در روایت دوم یعنی خطاط برجسته شده‌است.